

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5MCdo/16/2012
Identifikačné číslo spisu: 1310206201
Dátum vydania rozhodnutia: 24.11.2014
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2014:1310206201.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne C. J., bývajúcej C., zastúpenej advokátskou kanceláriou Bartošík Šváby s.r.o., so sídlom v Bratislave, Plynárska 7/A, IČO: 35 929 049, v mene ktorej koná Mgr. Peter Bartošík, advokát, proti žalovanej Slovenská sporiteľňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Tomášikova 48, zastúpenej JUDr. Romanom Kvasnicom, advokátom, so sídlom v Piešťanoch, Sad A. Kmeťa 24, o zaplatenie 197,44 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp.zn. 16 C 121/2010, v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 6. februára 2012, sp.zn. 6 Co 257/2011, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 6. februára 2012, sp.zn. 6 Co 257/2011 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 5. septembra 2011, č.k. 16 C 121/2010-77 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 197,44 € s 9 % úrokom z omeškania ročne od 16. apríla 2010 do zaplatenia, ako aj náhradu trov konania vo výške 137,92 € právnenému zástupcovi žalobkyne advokátskej kancelárii B & S Legal, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Gorkého 3, zastúpenej konateľom Mgr. Petrom Bartošikom, všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Svoje rozhodnutie oprel po právnej stránke o ustanovenia § 34, § 37, § 39 Občianskeho zákonníka, § 582 ods. 1, § 842, § 843 Občianskeho zákonníka. Súd prvého stupňa v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v konaní mal preukázané, že Zmluva o dôchodku, predmetom ktorej bolo doživotné plnenie žalovanou žalobkyni z uplatneného a priznaného nároku na plnenie z „Podporného dôchodkového fondu Slovenskej sporiteľne“ v sume 5948,- Sk mesačne je zmluvou na dobu určitú, neurčitého trvania. Mal za to, že nie je v rozpore so zákonom, a teda nie je absolútne neplatným právnym úkonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Vychádzal z toho, že v Zmluve o dôchodku je jasne špecifikovaný začiatok vzniknutého právneho vzťahu medzi účastníkmi, t.j. 17. novembra 1998 a aj jej koniec, t.j. doživotne, teda do okamihu smrti žalobkyne. Bol toho názoru, že žalovanou namietaný rozpor čl. II. a III. zmluvy o dôchodku nebol daný,

článok III. len konkrétne špecifikoval kedy sa končí vyplácanie plnenia. Na základe tohto právneho názoru, že Zmluva o dôchodku nebola uzavretá na dobu neurčitú, žalovaná podľa súdu prvého stupňa nemohla túto zmluvu vypovedať podľa § 582 Občianskeho zákonníka, pretože výpoveď podľa uvedeného zákonného ustanovenia sa môže týkať len zmluvy dojednanej na dobu neurčitú. Z uvedených dôvodov súd výpoveď žalovanej danú žalobkyni dňa 26. októbra 2009 z predmetnej Zmluvy o dôchodku, vyhodnotil ako neplatnú a vzhľadom na charakter a účel Zmluvy o dôchodku i v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Keďže súd vyhodnotil zmluvu o dôchodku ako platnú a jej výpoveď žalovanou ako neplatnú, zmluva naďalej platila a žalovaná bola povinná žalovanej v zmysle tejto zmluvy plniť. Preto súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 197,4 € s 9 % ročným úrokom z omeškania odo dňa nasledujúceho po splatnosti mesačného plnenia za apríl 2010 (odkedy jej žalovaná prestala uhrádzať plnenia v zmysle Zmluvy o dôchodku) v súlade s ustanovením § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 3 nariadenia vlády č.87/1995 Z.z.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej rozsudkom zo 6. februára 2012, sp.zn. 6 Co 257/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol (§ 220 ods. 1 O.s.p.). Žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanej k rukám jej právneho zástupcu trovy konania v sume 208,84 € do troch dní. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že záver okresného súdu ohľadom charakteru zmluvy o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu ako zmluvy „na dobu určenú neurčitého trvania“, bol zjavne nesprávny a protirečivý. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno platne uzavrieť zmluvu na dobu určitú neurčitého trvania, ale len zmluvu na dobu určitú alebo neurčitú. Zmluvu uzatvorenú medzi účastníkmi vyhodnotil odvolací súd ako zmluvu uzatvorenú na dobu neurčitú, ktorú žalovaná bola oprávnená vypovedať v lehote 3 mesiacov ku koncu kalendárneho štvrťroka podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Keďže výpoveď tejto zmluvy zo dňa 26. októbra 2009 bola žalobkyni riadne doručená, záväzok žalovanej zo zmluvy zanikol dňom 31. marca 2010. Za nesprávny považoval aj záver odvolacieho súdu, že výpoveď predmetnej zmluvy zo strany žalovanej je v rozpore s dobrými mravmi. Preto žalovaná nebola povinná poskytovať žalobkyni plnenie z Podporného dôchodkového fondu a odvolací súd jej žalobu zamietol. Odvolací súd pritom vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, ktorý však vec po právnej stránke posúdil nesprávne. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a priznal ich náhradu úspešnej žalovanej.

Na základe podnetu žalobkyne podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 6. februára 2012, sp.zn.6 Co 257/2011. Namietal, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), keď odvolací súd posúdil zmluvu o dôchodku ako zmluvu uzatvorenú na dobu neurčitú s možnosťou vypovedať ju podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Poukázal na to, že základným znakom zmluvy o dôchodku, ak je uzatvorená doživotne, je neurčitosť doby, počas ktorej trvá právo na vyplácanie dôchodku. Neurčitosť trvania záväzku platiť dôchodok znamená, že právo na dôchodok nemôže byť obmedzené určitým dátumom. Zákon výslovne stanovuje, že trvanie práva na vyplácanie dôchodku môže byť v zmluve určené až do smrti oprávneného. Dobu vyplácania dôchodku tak možno určiť na základe objektívnej skutočnosti, ktorou je úmrtie oprávnenej osoby. Z uvedeného vyplýva, že pri zmluve o dôchodku musí ísť vždy o zmluvu uzatvorenú na určenú dobu s neurčitým časom trvania záväzku platiť dôchodok, ako to správne v danom prípade konštatoval súd prvého stupňa. Podľa jeho názoru účastníci zmluvy od počiatku vedeli, že ide o zmluvu o dôchodku uzatvorenú na dobu určitú - do okamihu, keď nastane smrť oprávnenej (žalobkyne) ako objektívna udalosť, ktorá sa nedá vymedziť konkrétnym dátumom, ale je nepochybné, že nastane. Mal za to, že koniec trvania zmluvy je v predmetnej veci určený určitým a zrozumiteľným spôsobom, a keďže ide o zmluvu uzatvorenú na dobu určitú, nebolo možné ju vypovedať podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka. So zreteľom na to, že výpoveď žalovanej je neplatná, spočíva mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci. Generálny prokurátor preto navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zmenil a potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III z 5. septembra 2011, č.k. 16 121/2010-77 a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni trovy odvolacieho konania a trovy konania o mimoriadnom dovolaní.

Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu sa nestotožnila s názorom generálneho prokurátora. Namietala neprípustnosť mimoriadneho dovolania z dôvodu, že žalobkyňa podala na Ústavnom súde Slovenskej republiky sťažnosť, a preto nebola splnená podmienka podľa § 243e ods. 1 O.s.p., teda ochranu práv účastníka nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Podľa jej názoru mimoriadne dovolanie bolo podané neoprávnenou osobou, pretože nie je podané generálnym prokurátorom ani osobou poverenou konať v jeho mene a nie sú dané dôvody mimoriadneho dovolania. Tvrdila, že žiadne právo, ani zákonom chránený záujem žalobkyne si podanie mimoriadneho dovolania nevyžadoval, pretože žalobkyňou uplatňovaný nárok na plnenie z pohľadu hmotného práva neexistuje. Poukázala na povinnosť banky v zmysle § 27 ods. 8 a § 119 ods. 3 zákona č.483/2001 Z.z. o bankách, v zmysle ktorého sa banke zakazuje uzatvárať určité typy zmlúv a nemôže ani pokračovať v plneniach skôr uzatvorených zmlúv tohto typu, t. j. zmluvy uzatvorené bez protiplnenia a bez hospodárskeho dôvodu. Ďalej sa žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu podrobne zaoberala výkladom charakteru zmluvy o dôchodku ako zmluvy uzatvárajúcej na dobu neurčitú. Rozsudok odvolacieho súdu považovala za vecne správny a zákonný a navrhla, aby dovolací súd mimoriadne dovolanie odmietol podľa § 243i ods. 2, § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. a v prípade ak ho neodmietne, aby dovolanie zamietol podľa § 243b ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.

Žalobkyňa vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu označila tento opravný prostriedok za dôvodný a žiadala mu vyhovieť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.) po podaní podnetu žalobkyne (§ 243e ods. 2 O.s.p.), skúmal najskôr, či je tento opravný prostriedok procesne prípustný.

Žalovaná zastáva názor, že nie je splnená podmienka mimoriadneho dovolania podľa § 243e ods. 1 O.s.p., že ochranu práv účastníka nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Takým iným právnym prostriedkom je ústavná sťažnosť, ktorú žalobkyňa aj podala Ústavnému súdu Slovenskej republiky (podľa nej dostupných informácií).

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že okrem podnetu účastníka konania alebo osoby dotknutej alebo poškodenej rozhodnutím súdu a zistenia, že právoplatným rozhodnutím bol porušený zákon, musí byť splnená aj ďalšia podmienka v zákone stanovená pre možnosť podania mimoriadneho dovolania, že to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu, a že túto ochranu nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Tento predpoklad je daný vtedy, ak mimoriadnym dovolaním a následným zrušením ním napadnutého rozhodnutia súdu možno dosiahnuť nápravu a zabezpečiť ochranu práv fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu, ktorú nie je možné zabezpečiť právom inak.

Ústavný súd Slovenskej republiky v súlade so svojou judikatúrou zastáva právny názor, že v prípade podania opravného prostriedku (riadneho, resp. mimoriadneho) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti, je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o takomto opravnom prostriedku (I. ÚS 169/09, I. ÚS 358/09).

Vzhľadom k tomu, že uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. decembra 2012, sp.zn. I. ÚS 249/2012 bola ústavná sťažnosť žalobkyne, podaná v tej istej veci ako mimoriadne dovolanie, odmietnutá pre jej neprípustnosť, je splnená podmienka podania mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e ods. 1 O.s.p., že ochranu práv žalobkyne nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Dovolací súd nepovažuje za opodstatnenú námietku žalovanej, že mimoriadne dovolanie nepodal ten, komu zákon také oprávnenie zveruje (generálny prokurátor), ale v jeho zastúpení iný prokurátor generálnej prokuratúry (prvý námestník generálneho prokurátora), ktorý ale nepreukázal poverenie na takéto konanie. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre, generálny prokurátor riadi a kontroluje činnosť všetkých prokuratúr vrátane vojenských prokuratúr. Na plnenie úloh vydáva služobné predpisy, príkazy a pokyny, ktoré sú záväzné pre všetkých prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry a ostatných zamestnancov. Podľa čl. 4 bod 1. príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 27. februára 2006, por. č. 5/2006 (úplné znenie príkaz č. 7/2012 z 29. februára 2012), prvý námestník generálneho prokurátora okrem vecí podľa článku 3 schvaľuje a podpisuje v zastúpení generálneho prokurátora mimoriadne dovolania v občianskoprávných veciach a ich späťvzatie.

Za nedôvodnú považoval dovolací súd aj námietku žalovanej, že išlo o zastúpenie neexistujúceho subjektu - generálneho prokurátora, resp. nebolo možné počas nevyzmenovania generálneho prokurátora označiť podanie mimoriadneho dovolania za podanie generálneho prokurátora v zastúpení prvým námestníkom. Podľa § 9 ods. 1 písm. a/ zákona o prokuratúre, ak generálny prokurátor nie je vymenovaný, funkciu generálneho prokurátora v plnom rozsahu jeho práv a povinností vykonáva prvý námestník generálneho prokurátora. Na prvého námestníka generálneho prokurátora tak ex lege prešli oprávnenia generálneho prokurátora v plnom rozsahu, avšak nestal sa generálnym prokurátorom, len realizoval jeho zákonné oprávnenia, ktorým je aj podanie mimoriadneho dovolania. Skutočnosť, že generálny prokurátor nie je vymenovaný neznamená, že táto funkcia vedúceho ústredného štátneho orgánu zanikla a v dôsledku toho, by išlo o neexistujúci orgán výkonu štátnej moci. Preto ak dovolanie bolo podpísané prvým námestníkom generálneho prokurátora v jeho zastúpení, nemožno hovoriť, že išlo o zastúpenie neexistujúceho subjektu a už vôbec nie o podpísanie mimoriadneho dovolania neoprávnenou osobou.

V ďalšom preto najvyšší súd vychádzal z toho, že mimoriadne dovolanie je v danom prípade procesne prípustné. Bez nariadenia pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatorne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako boli v mimoriadnom dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania ako aj zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na posúdenie dovolacích dôvodov uvedených výslovne v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vždy vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Existenciu týchto väd generálny prokurátor nenamietal a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je namietaná, je procesná

vada konania, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Medzi takéto vady patrí napríklad skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z neúplného alebo nesprávne zisteného skutkového stavu veci z dôvodu, že súd pri vykonávaní dokazovania nepostupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z iného skutkového základu, než súd prvého stupňa bez toho, aby postupoval podľa § 213 ods. 3 O.s.p. a pod. Výskyt takejto vady nebol v mimoriadnom dovolaní namietaný a dovolací súd ju ani nezistil.

V mimoriadnom dovolaní sa namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa právneho názoru generálneho prokurátora odvolací súd na danú vec správne aplikoval § 842 Občianskeho zákonníka, toto ustanovenie ale nesprávne interpretoval tak, že spornú zmluva o dôchodku je zmluva uzavretá na dobu neurčitú, ktorú možno vypovedať (§ 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Zmluvou o dôchodku sa zakladá niekomu na doživotne alebo inak určenú dobu neurčitého trvania právo na vyplácanie určitého dôchodku (§ 842 Občianskeho zákonníka). Ak je dojednaná zmluva na dobu neurčitú, ktorej predmetom je záväzok na nepretržitú alebo opakovanú činnosť, alebo záväzok zdržať sa určitej činnosti alebo strpieť určitú činnosť a ak zo zákona alebo zo zmluvy nevyplýva spôsob jej výpovede, možno zmluvu vypovedať v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrtého roka (§ 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Občiansky zákonník vo viacerých svojich ustanoveniach rozlišuje právne vzťahy uzatvorené na dobu určitú a na dobu neurčitú. Pre záväzkový vzťah uzatvorený na dobu určitú je typické, že je časovo ohraničený a zaniká uplynutím času, na ktorý bol dojednaný (§ 578 Občianskeho zákonníka). Ide napríklad o zmluvu o ubytovaní, sprostredkovateľskú zmluvu, zmluvu o preprave či poisťnú zmluvu. Charakter záväzku vyplýva jednak priamo z jednotlivých dojednaní zmluvných strán, zo zákona alebo aj zo samotnej podstaty a účelu záväzku. Ak má byť záväzkový vzťah dojednaný na dobu určitú, musí byť doba jeho platnosti vyjadrená dostatočne zrozumiteľným spôsobom tak, že účastníci tohto zmluvného vzťahu môžu objektívne a nezameniteľne určiť kedy záväzok zanikne. Zo zákona pritom výslovne vyplýva, že takáto doba môže byť určená počtom dní, mesiacov či rokov (§ 122 Občianskeho zákonníka), ale súčasne nič nebráni ani tomu, aby bola doba platnosti záväzku vymedzená aj určitou udalosťou, ktorá však musí byť objektívne predvídateľná a musí k nej v budúcnosti určite dôjsť. Za takúto objektívnu právnu skutočnosť môžeme isto považovať aj smrť oprávnenej osoby, ako je to v posudzovanom prípade. Smrť je objektívna právna skutočnosť, teda právna udalosť, ktorá nastáva nezávisle od ľudskej vôle a je zrejmé, že táto právna skutočnosť nastane u každej fyzickej osoby. Naproti tomu o záväzkový vzťah dojednaný na dobu neurčitú ide v prípade, ak doba trvania záväzku nie je vopred stanovená, t.j. účastníci zmluvného vzťahu nestanovili dĺžku jeho trvania; typickými zmluvami sú nájomná zmluva, zmluva o úschove či príkazná zmluva. Zmyslom ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka upravujúceho výpoveď, je zabezpečiť účastníkom záväzkového vzťahu neurčitého trvania možnosť ukončiť zmluvný vzťah, ktorý nezanikne uplynutím určeného času. Z toho vyplýva, že právna úprava vylučuje zánik záväzku dojednaného na dobu neurčitú uplynutím času podľa § 578 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ teda zmluva o dôchodku dojednaná na doživotie zanikne uplynutím doby života oprávnenej osoby, potom nie je možné túto zmluvu vypovedať v zmysle ustanovenia § 582 Občianskeho zákonníka skôr, ako uplynie doba jej trvania, t.j. počas života oprávnenej osoby.

Dočasnosť právneho vzťahu založeného zmluvou o dôchodku vyplýva už zo samotnej povahy zmluvy a zo zákonnej dikcie tejto zmluvy, že zakladá právo na vyplácanie dôchodku doživotne alebo po určenú

dobu neurčitého trvania. Uplynutím tejto doby zaniká celý záväzkovo-právny vzťah. Zákon teda pozitívnym spôsobom priamo vymedzuje dobu platnosti zmluvy o dôchodku. Z uvedeného je zrejmé, že zmluva o dôchodku má presne vymedzený časový úsek svojej platnosti s presne určeným koncom avšak neurčitého trvania. Záver odvolacieho súdu, že občiansky zákonník definuje zmluvy uzatvorené len na dobu určitú a neurčitú je síce správny, avšak nemožno súhlasiť s tým, že zmluvu nemožno uzatvoriť na dobu určitú neurčitého trvania. Uvedený záver celkom zjavne vyvracia už samotné znenie § 842 Občianskeho zákonníka. Pojmovým znakom zmluvy o dôchodku je práve neurčitosť trvania doby, počas ktorej právo na vyplácanie dôchodku trvá v tom zmysle, že účastníci vzťahu nevedia určiť konkrétnu dĺžku trvania ich záväzku.

V konkrétnom prejednávacom prípade cieľom celého systému Podporného dôchodkového fondu žalovanej ako je uvedené v liste generálneho riaditeľa žalovanej Ing. Q. U. č. 5/1993 z 20. júla 1993 (č. I. 56 spisu), bol výrazný humánny spôsob sociálnej a ekonomickej stabilizácie zamestnancov. V usmernení sa uvádzalo, že príspevok sa poskytuje len tým zamestnancom, ktorí nezostávajú naďalej v pracovnom pomere so SŠTSP ako pracujúci dôchodcovia. Príspevok sa poskytoval na základe odpracovaných rokov zamestnancov u žalovanej. Je zrejmé, že uvedený príspevok mal teda jednak motivovať zamestnancov k odchodu do starobného či invalidného dôchodku, pričom poskytovaný dôchodok im mal byť akosi náhradou za zvýšený dôchodok, ktorý by inak dosiahli ako pracujúci dôchodcovia zo systému sociálneho zabezpečenia a jednak tak, ako bolo uvedené v štatúte k Podpornému dôchodkovému fondu v článku I. - účelom fondu bola podpora zabezpečenia životnej úrovne, ktorú pracovníci dosiahli v čase svojej pracovnej aktivity, na ocenenie ich vernosti a kvality práce. Žalovaná vstupovala do tohto právneho vzťahu celkom dobrovoľne, bola to práve ona, ktorá motivovala svojich zamestnancov k odchodu do starobného dôchodku v protihodnote s poskytnutím dôchodku. Preto si musela byť už od začiatku vedomá dôsledkov spojených s týmto zmluvným záväzkom (t. j. doba trvania). Nič nebránilo žalovanej, aby si dojednala možnosť ukončenia zmluvy o dôchodku za vopred stanovených podmienok. Situácia, že žalovaná dospela neskôr po uzatvorení týchto zmlúv k záveru o ich finančnej nevýhodnosti, predsa nemôže byť právnym základom pre porušenie zásady „pacta sunt servanda“. Dôsledkom takéhoto stavu by bolo, že každá uzatvorená zmluva o dôchodku hoci uzatvorená na dobu dožitia oprávnenej osoby, by bola od počiatku ponechaná na ľubovôľu povinnej strany, ktorá by tak sama svojvoľne určovala dĺžku trvania tejto zmluvy bez ohľadu na vôľu svojho zmluvného partnera. Takáto zmluva by tak bola zjavne nevýhodná, spôsobujúca značnú nerovnováhu medzi zmluvnými stranami a v dôsledku toho i neplatná pre rozpor s dobrými mravmi. Ak by sa takýto výklad pripustil, poprela by sa právna podstata zmluvy o dôchodku ako tzv. odvážnej zmluvy, pri ktorej poskytovateľ dôchodku berie na seba riziko, že bude musieť poskytnúť druhému účastníkovi zmluvy plnenie bez náležitého protiplnenia. Pokiaľ by sa pripustila možnosť zániku tohto zmluvného vzťahu výpoveďou v zmysle § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka, stratil by sa celý zmysel a cieľ sledovaný právnou úpravou tejto zmluvy, t. j. poskytnúť doživotné plnenie. Oprávnená osoba by tak bola počas celého trvania záväzkového vzťahu v právnej neistote ohľadom jeho trvania. Najvyšší súd zastáva názor, že v takýchto prípadoch nemožno tento zmluvný typ ukončiť výpoveďou podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Najvyšší súd poznamenáva, že k otázke, či zmluvu o dôchodku možno vypovedať, vyslovil právny názor aj ústavný súd, ktorý vo viacerých rozhodnutiach (viď napríklad z 25. apríla 2012, sp.zn. II. ÚS 26/2012, zo 7. novembra 2012, sp.zn. IV. ÚS 550/2012, z 13. novembra 2012, sp.zn. II. ÚS 505/2012, zo 17. januára 2013, sp.zn. IV. ÚS 31/2013, z 24. júla 2013, sp.zn. IV. ÚS 457/2013) konštatoval, že zmluvu o dôchodku (§ 842 Občianskeho zákonníka), ktorý sa má vyplácať doživotne, nemožno vypovedať podľa § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ústavný súd pri tom tiež poznamenal, že „dojednanie zmluvy o dôchodku na doživotie je navyše nepochybne potrebné považovať z hľadiska povahy tohto dojednania za dojednanie zmluvy na dobu určitú“.

Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené uzatvára, že spornú zmluvu o dôchodku nebolo možné vypovedať (§ 582 Občianskeho zákonníka); výpoveď daná žalovanou je preto neplatná.

V preskúmvanej veci teda generálny prokurátor opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej

republiky z tohto dôvodu napadnutý rozsudok zrušil (§ 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a vec vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Najvyšší súd poznamenáva, že konanie o mimoriadnom dovolaní má prieskumnú povahu, preto sa nezaoberal otázkou, či plnenie podľa spornej zmluvy o dôchodku je nemožné vzhľadom na ustanovenie zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov; tejto otázky sa totiž nedotkol Krajský súd v Bratislave, a nenamietal ju ani generálny prokurátor.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o mimoriadnom dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243d ods. 1 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.